

Plymouth, Pa., 24 Lapkričio.

Isz sziamie num. tilpusio praszyimo mokytinių Jalgavos gimnazijos matoma koki geradėjingi tie, maskoliai, kurie priesz akis svieto nor pasirodyti savę didei teisingais (tas temyjame jų visuse darbuse) ir garsina priesz visą svieta, jog gyvenimas Maskolijoje ir negentingu maskoliams tautų yra kùlaimingiausias. Tai-gi g. skaitytojai matot, jog visi tie maskolių pasigarsinimai yra pilni didžiausios neteisybės, ir yvairios žinios, padūdamos mus laikraszečiūse apie szunybes maskolių, kaip matot, yra pilniau teisingos. Ką-gi dabar jau bekalbėti apie priespaudą mus brolių kaimiečių Lietuvoje, jeigu nekaltus vaikelius, mokytinius gimnazijos verzia varu iszszadėti savo kalbos net ir maldose. Pamenu, kaip senam numer. maskoliszko dienaszezio „Peterb. Vied.“ buvo patalpintas straipsnelis isz Arhangeloskos rėdybos apie atsiradimą, tarp tenai gyvenanczių Korelų tautos stacziatikiszkos tikybos, kokios tai sektos, kurios pasekėjai laikosi vien tikt biblijos tiesų. Szventų padavimų jie nepripazįsta; nepripazįsta taip gi nę sventųjų, nę szventumo paveikslų, nę taip kokių szventų daiktų. Jie vienok vaikus savo nesza kriksztan, ir ima szliubus. Jie tvirtina, kad koznas tikintis tur tiesą ir tur garsįti žodį Dievo, kadangi koznas naudojasi vienokiomis dovanomis Dvasios Szventos. Jie tvirtai užlaiko moraliszkas tiesas: dideliu nusidėjimu pas jūs skaitoma girtybė, piktzodziavimas, apgaudinėjimas, vagystė ir tt. Kalba Korelų panaszi daug į finiszką kalbą, bet Dievmaldystė pas jūs laikoma maskoliszka, — tas labjau jiems ir nepatiko ir isz tos priezasties radosi sekta. Jie, kaip raszoma tame pat dienasztyja, kenzia ir gūdo-

ja kozną tikėjimą (ne pagal mokslą sektos) ir labai tankei pasitaiko, kad ta pati szeimyna esti sumisziui isz sekstantų ir stacziatikų. Jie net namūse savo laiko paveikslus szventųjų, kad tas, kuris pripazįsta jų szventenybę, galētu adidūti garbę szventamjam, kurio paveikslas yra.

Jau 1879 m. valdzia pradėjo jais rupintis, o 1882 m. ketetas isz vadų sektos tapo patraukti po atsakymu ir nubauti „pagal maskoliszką teisybę“. Paskutiniame laikia, kaip raszoma tame pat dienasztyja, bažnytinė valdzia stvėrėsi už didei iszmingo mierio, beje: *popams prisakyta pamokiniumus nudalyti Korelam jų prigimtoje kalboje, rasztą szventą iszguldyti į jų kalbą, padaugiti skaitlių mokslainių su koreliszkoje kalboje iszguldому mokslu ir Dievmaldystę laikyti koreliszkoje kalboje.*

Taip-gi dabar, matome, kad toki puslaukinei žmonės, — kokiais maskoliai jūs perstato, o moka gūdoti svetimą tikybą ir bjaurisi kokio nors piktadarymo, o maskoliai, kurie sziądien stato savę eilėn apszvietų tautų, nesidrovė griebtis už szlykszeziausių, Herodiszkių darbų. Kur-gi dingo gėda ir sązinė tų mongol-maskolių? Kaip-gi gal kada kalbėti apie kentimą svetimų tikėjimų, jeigu tai nę ant vienos trumpos valandziukės neūžlaiko? Ar-gi ne verta tiems „apszviestunams“ maskoliams eiti pasimokyt pas Korelus ir kitas puslaukines tautas, kokių gana tur savo vieszpatystėje? Apgailėti, vienok reikia, jogei nę tiek netur proto, kad ant supuvusių szvelių niekas trobėsio ne stato ir nesitiki jo ilgo iszstovėjimo, ką sziądieniniai cariszki skvernalaižiai daro, nes daugumas isz jų susipranta, jogei stacziatikystė yra supuvus ir nę vienas iszszada, o norētu ir kiti iszszada-

dėti, o vienok verzia svetimikius į stacziatikystę ir ant stacziatikystės nori pastatyti stiprumą vieszpatystės. Tikrai neiszmanymas. Sulyginus dabar darbus cariszkių tarnų link Korelų stacziatikystėn sugražinimo ir vertimą Lietuvių į stacziatikystę, matome didelį jų netaktiszkumą, nes Korelus nor atversti viską nudalinant Korelų kalboje, o Lietuvius verzia stacziatikystėn liepent atlikti viską maskoliszkoje kalboje. Juk, kaip Korelai taip lygei ir Lietuviai nesupranta maskoliszkos kalbos ir nesuprasdami nepamylės stacziatikystės. Ar maskoliai kas žin kitaip mislyja?

— Butu gerai, kad ir kiti liet. laikraszečiai atkartotu, patalpintą praszymą ir į kitas kalbas iszguldytas butų padūtas į svetimtautiszkus laikraszečius, kad visas svietas pamatytų žymesnes maskolių szunybes.

„Varpo“ num. 10 koks tai kunjgas *Oremus*, praneszdamas apie nekuriūs darbus Amerikos lietuvių, tarp kitko raszo: „... Ant vietos kunjgo M., (Matulaiczio) buvo kamendorium kunjgas Milukas naujai iszventintas, bet ir tas (kaipo ir kun. Matulaitis) neilgai pabuvo pas kunjgą Abromaitį, nes į tris mėnesius gavo proto sumiszimą ir tapo nugabentas į namus sumiszėlių ir vargei kada iszeis isz ten“. Apie tai t. y. apie sumiszimą proto kun. Miluko, redaktoriaus „Garso“ dar ne tikt nę vienam Amerikos lietuviszkam laikrasztyje ne buvo gir-dėta, bet nę taip niekas apie tai neprasitarė. Žinia, padūta 10 num. „Varpo“, turbut, melaginga. Su koku mieriu tą žinią praneszė kunjgas *Oremus*, — negalima zinot.

Praneszėjas szios žinios, kaipogi ir praneszėjas žinios apie myrį kun. M. Jūdisziaus yra verti didžiausios papeikos, nes

tūmi supjudo paczius lietuvius tarp savęs ir už tai reikia nukęsti suvis nekaltam.

Virszinjkai „T. M. D.“ pagal perstatymą ir pagal jų paczių pritarimą, szie: prezidentu p. J. Kazakevycze isz Hazleton, Pa. Bx 391; kasieriumi p. V. Meszkinis isz Minersville, Pa. Bx 188; sekretoriumi p. P. Mikolainis isz Thorp, Wiss. Bx 52 ir apdirbėjas draugystės reikalų p. T. Astramskas isz Minersville, Pa. Bx 200.

Jeigu kas isz draugų rasis prieszingas sziam, meldzema atsiliepti trumpam laikia.

Isz Lietuvos.

Kopija

Jo szviesybei.

PONUI MINISTERIUI APSZVIETOS žemiau pasirasziusių mokytinių Katalikų Mintaujos Gimnazijos.

ŽEMIAUSES PRASZYMAS Vieszpat Dievas sutvėrė tautas; davė joms yvairias kalbas ir liepė garbinti Savę tose kalbose. Matoma Dievas myli lygei visas kalbas. Mes dar budami kudikiais, ant kelių mūsų motinų, iszmokom melstis prie Sutvertojo, koznas savo kalboje. Mes norei melsimės ir už MUSŲ CIESORIŲ TĖVĄ prigimtoje kalboje. Juk tas visur ir visad daleidziama. Lietuvos kunjgaikszcziai ir Lenkijos karaliai, kada, kaip mus mokina istorija, valdė vakarinę dalį Maskolijos, leido maskoliam garbinti Dievą maskoliskoje kalboje. Net Tautoriai, užkarevę Maskoliją, leido maskoliam garbinti Dievą prigimtoje kalboje. Net Tautoriai, užkarevę Maskoliją, nevertė maskolius melstis tautoriszka. Pagaliaus, sienose mūsų-gi Gimnazijos, mūsų draugams Luteronams pavelyta melstis: Vokiecziams vokiszka, Latviu-

latviszkai. Kām gi mes nie-
kesni uz jūs? Kame gi mes
prasikaltom? Uz kā mus per
keletā dienu privercia akise
tū draugu luteronu melstis
maskoliskai, atimdami mums
tiesā, kuria jie nandojasi?
Mes meldziame JUSŪ SZVIE-
SYBĒS iszklausyti mus ir pa-
sirupinti apie tai, kad mums
but daleista melstis uz VIESZ-
PATĪ prigimtoje kalboje.
Jeigu tas ne JUSŪ galēja, tai
teikitēs paguldyti musū vai-
kiskus meldimus po kōjū JO
CIESORISZKOS DIDYBĒS
VISOMIELASZIRDIN-
GIAUSIO VIESZPATIES
MUSŪ NIKALOJAUS AN-
TROJO.

Dabar JISAI grizta nū drau-
gu SAVO katalikū Prancužu.
Budamas Paryziuje JISAI at-
lankē katalikiskā katedrā.
O, JISAI isz tikrujū mus isz-
klausys.

JUSŪ, SZVIESYBE! Pa-
sirupinkite apie tai, kas nū
JUS priguli, kad ne iszvytu
isz Gimnazijos musū draugā
Jūzā Tubolisa, atsisakusj
melstis maskoliskai. Jisai
pasielgē taip, kaip kad ir kož-
nas isz mus but pasielgēs, jei-
gu mum butu liepta tas, kas
jam buvo liepta daryti.

(Pasiraszymai mokitiniū,
kuriū buvo suvirsz szimtas).

Spalnio 2 d. 1896 m. Min-
tauja.

Iszsiusta 3 d. Spalnio su
apsergējimu ant vardo Minis-
teriu Apszvietos isz Mintau-
jos 3 Lapkriczio.

— Virszui padētas praszy-
mas tapo iszsiustas per žigunę,
tikt ant praszyimo lakszto ar
buvo antlipitos dvi markēs po
80 kap.; viena dėl priēmimo
raszto, o antra dėl davimo at-
sakymo. Jeigu tū zenklū
(markiū) ne buvo pridēta, tad
p. Ministeris atmes praszy-
mā ir nedūs vaikams Mintaujos
(Jalgavos) gimnazijos jokio
atsakymo. Kaip kas nutiks, —
laikas parodys. Dabar gi

mongol-maskoliai spaudzia
Lietuvius kaip tikt įmanā.
Pilni kaliniai prisodjta nekal-
tū lietuviū Žemaitijos. Tulo
lietuvio namūse rado kalendo-
riū (metskaitliū) ar kitā ko-
kiā knigele, prisikabino val-
dzios prie jo, pasodino į kalē-
jimā ir vargina kaipo didziau-
sį piktadējā. Jeigu darant
kratā atranda „tikri gudo tar-
nai“ laikrasztj, gromatā bei
kokiā dainā, klause kur gavo,
kas raszē, ar pazjstama ranka
raszējaus... Po tam ima to-
kį žmogū, sodina kaliniop ir
laiko uzdarę uz sunkiū geleži-
niū duriū.

17 d. Rugsėjo tula lietuvi.
A. B. isz Sziauliū kalinio nu-
vezē į Liepoję. Tasai kan-
kitas jau per du metu Sziauliū
kalinyje uz tai, kad atrado
pas kokį ten lietuviū straipsni,
po uzvardziū „Du Ciesoriu
Vokietijoje“, kuris tai straip-
snis, kaip valdzios ūdē, buvęs
raszytas ranka A. B. Ir uz
tai kankino nelaimingajį ir vis
kvotē, kad prisipazjtu, o kaip
tasai ne norėjo prisipazinti,
tai dar sunkesnēs kankynēs
buvo jam statomos. Žmogus
szitasai teisinis, jog jisai vos
atskirus zodzius paraszyti te-
mokas ir esās visai mažo moks-
lo; o kā raszē kada, tai suvis
ne tā ir ne patsai nū savēs,
bet isz laikraszcziio, kuriū tai
raszta sakē atidavēs kunjgūi
N. N. Kunjgas szis taip gi
yra prityrēs maskoliskos
baumēs ir jau antri metai
kaip silsisi kapūse. Dabar
zandarai lakioje kaipo patrakę
ir daro kratas pas gentis mi-
rusiojo kunjgo. Virszui pa-
minētas A. B. po atvezimo į
Liepoję tapo paleistas ir yra
po prieziura policijos, ir tur
kas ketvirta diena stoti priesz-
akis gudū policijos. Po pa-
leidimo tasai vargszas, negau-
damas niekur pastogēs, per-
nakvojo daugelį naktū po at-
viru dangumi ant smileziū pa-
jurėje. Kas diena lankosi į
baznyciā ir dabar turbut ga-

vo prieglaudā pas tula lygū
sav draugā ir abudu kenczia
kartumus sziosvietinio gyven-
mo.

— But gerai, kad amerikō-
niskos draugystēs pasirupin-
tu dūti sziokiā — tokiā pagel-
bā tokiam nelaimingamjam,
nes patsai nieko ne gal užsi-
dirbti, kadangi jo niekas ne
nor priimti į darbā, sakydami:
„turbut esi nepatogus, kad ta-
vę tur policija laikyti savo
prieziuroje“. J. Klumpys.

Isz Prusu Lietuvos.

Kas szjadien negabena lie-
tuvystei naudā? Vienas szeip
taip darbūjasi, sako, tai dėl
lietuvystēs naudos, dėl pakē-
limo savo tautieciū; kitas jį
nugramzdina ir dėl labo lie-
tuvystēs. Kitas atvykēs isz
Did. Lietuvos vien tiktai dėl
abelno reikalo lietuvystēs dar-
būjasi; kitas jį apskundzia po-
licijai Prusū kaipo ir Rusū,
kad tas ir tas yra toks ir toks,
dar baisesnis žmogus, ir dėl
labo lietuvystēs. Vieni dir-
ba, aukauja aukas, pasiszven-
czia savę, atsitikime, persekio-
jimams ir kankininmams; kiti
trukdina jūs, vadina skriaudi-
kais, ir galiausei iszdūda per-
sekiotojams, ir abeji sako kad
tai lietuvystēs naudos dėlei.
Menkai zinantis, arba visai
nieko, greitai įtiki tokiems
draugijos iszmetoms, bet ge-
riaus pazinstantis tą visā, pa-
silaikymā, turi nuliusti, kad
vietoje vienybēs, meilēs, auga
vien tiktai ardymai, neapkan-
ta ir judoszystēs. „Vienybēs“
skaitytojai zino apie judoszys-
tes Tilzėje atsitikusias, dėl
kuriū turėjo prasiszalinti dir-
bantieji prie spaudos darbū.
Dabar kaip viskas toliaus aisz-
kinasi, prisideda dar vis dau-
giaus judosziū: o tai isz se-
niaus jau zinomas mumis szan-
tazistas M. Jankus isz Bitenū,
kuris per 12 num. „Kardo“ ir
prisideda prie anū iszgamiū-
judosziū, isz kuriū vienas jau,

Butkēraitis, Nemune prigērē,
bet į to vietā įstojō dar pik-
tesniš judoszius Kurszaitis,
Tilzēs gimnazijos mokintojas,
nū valdzios pastatytas daneszi
kiekvienā apsireiszkimā, jeib
kokio lietuviū darbo valdziai,
ale Kurszaitis jau gerai isz se-
niau pazinstamas yra kaipo
judoszius, ir menkai kā gali
daneszi savo ponams, tai da-
bar jam į pagelbā stojō V.
Kalvaitis ir visi isz vien dirba,
kaip pratę turbut ir dėl nau-
dos lietuvystei. V. Kalvaitis
kur kā iszgirdēs arba laikrasz-
cziūse kā pamatēs, viskā pra-
nesza Kurszaicziui, o szis jau
savaip sunaudoja. Kurszaitis
Kalvaitj net pagyrē, kad esās
labai geras žmogus ir nieko
jam nepamelūja ir gryniausią
teisybę pranesza kā kur lietu-
viai užmano arba dirba. Apie
teisingumā Jankaus raszto
(12 num. „Kardo“) turi mis-
lyti, kad szantazistas mislyja
kad visi toki yra kaip jis pats,
kiekvienam prizada viskā, ko-
lei szio jam iszsitiki, o tada jį
nutvērēs vaziuja savo keliu.
Jankus tolei buvo geru lietu-
viu ir tėvynainiu kolei pinigū
gavo. Pradējēs spaustuve ti-
kėjosi umu laiku pralobti,
kaip grybas iszdygti. Jo vy-
riausias mieris buvo pinigūs
paimti, bet darbā atlikti, tai
ne. Paēmēs 1000 rubl. ant
reikalū „Varpo“ ir „Ukinin-
ko“, po nekuriam laikui atvi-
rai ir raszto grasino davėjams
to 1000 rubl. kad atidūtu jam
rasztus (morfgage) laike 8
dienū, nes paskiaus apskusēs
jūs valdziai rusū, nieko ne-
laukdami szie jam ir atidavē.
Toliaus Jankus susimislijo ir
vel pasipelnyti nū Dr. Brūzio,
tikēdamas, kad vokiecziai jį
persekiōja jau 10 metų, tai
gal ir prisudys kaipo nū ne-
apkenzciamos ypotos, ir tai
tokiu budu: Kada Mikszas
(1886) subankrutijo su savo
spaustuve, dėlei nezmoniszko
girtavimo — jis tada namon
eidavo kaip netekdavo pinigū,

o kad nereikėtų taip tankiai namon vaikszeioti, tai pasiimdavo kad užtektu ilgesniam laikui — Dr. Brūzis davęs Jankui pinigų liepė eiti ir nupirkti knygas ant aukcijono, Jankus nupirkęs, nugabeno jas pas Dr. Br. Pradėjus Weyerui spaudinti, Dr. Br. davė jam jas pardavinėti, szis knygas iszpardavęs dar reikalavo nū Dr. Br. suderėtų nūszimčių už pardavimą primokėti, taip Dr. Br. likusias knygas padavė Jankui pardūti, szis jas galutinai iszpardavęs, raszo Dr. Br. rokunda už tais visas knygas kiek tapo ant aukcijono nupirkta, per 800 auksinų, ant aukcijono už tais knygas tapo užmokėta iki 120 auksinų, ir padavė sudan tikėdamas laimėti, bet kitaip visai nusitiko; nebuvo nė rasztų nė liudininkų, ir turėjo tiesa iszrodyta tapti per prisieką, bet Dr. Br. kaipo neisztikimai ypatai yra užginta prisiekti, dėlto prisiekė Jankus, ir iszpažino kaip su toms knjgoms yra dėjasi „Garse“ 1887, na ir Jankus nieko neiszpeszė apart savo prisiekos už kurią jisai gerai žino ką yra pelnęs. Jam nabagui yra visi skolingi; tiek szios pusės, kaipo ir anos lietuviai už jo trusą dėl medegiszko suszelpimo, Dr. Szlupas jam neiszsimumokėjo, Noveskis taipgi ne, o B. B. už iszmokinimą raszyti ir gi nieko nedavė, tiktai pralobęs dailauja, mandrauja ir dar pecezius kilnoja, o Jankui nė gero, dabar žiurėk į jūs kaip jie it inkstai taukūse vartosi, o tai vis dėl gabenimo naudos Lietuvoje. Kito akyje mato spalį, o savo ir sparo užtėmyti negali. B.

Isz Kitur.

Suvienytos Valstijos.

— *Wilkes-Barre, Pa. 24 Lapkr.* Gub. Hastings pasakyre dieną pakorimo A. J. Eckerto ant 8 Grūdžio,

— *New Yorkas 15 Lapkriczio.* Provincijoje Pinar del Rio susitiko pajiegos Weylerio su pajiegomis Maceo. Kubiečiai iszsiskirstę po kalnus ant kožno žingsnio užpuldinėja ispanus. Isz tolo iszrodo kaipo ugnyje visos aplinkinės, kur kovi pajiegos Weylerio su pajieg. Maceo.

Kubaniečiai, apsigyvenę New Yorke, tvirtina, kad dabar turės pasibaigti revoliucije ant Kubos, ir jeigu tiktai Weyleris priverstas bus sugrįžti į Havanną, tūmet tikrai galima sakyti, kad pergale liks po kubiečių pusei ir Kubai į trumpą laiką stotusi valna republika.

Apie teisingumą karės tarp Suv. Valst. ir Ispanijos Senor de Castro, sąnarys kubaniszkos revoliucijoninės partijos iszsitarė 16 d. szio mėn. į reporterį „United Associated Press“ kas žemiau:

„Ispanije stengsis uždegti karę su Suv. Valst. nes jos vidurinei reikalai yra labai sumiszę.

„Jeigu Ispanije nustos Kubos be prisidėjimo Suv. Valst. prie reikalų kubiečių, tūmet Karlistai pakels revoliuciją Ispapinijoje. Kaipo gi jų yra apie du milijonai galima tikėtis, kad jie sugriaus dabartinę valdžią ir pastatys ant sosto Don Carlosą, kuris dabar gyvena Paryžiuje.

„Ispaniszki urėdinįkai gerai tai žino, kad iszeiti isz tokios nelaimės galima tiktai pradėjus karę su Suv. Valst. nes tūmet galėtu teisintis tūm, kad vedė karę ne su lygiu“.

— Jen. Maximo Gomez 23 d. szio Lapkriczio praneszė kuban. Juntai į New Yorką, kad su 35,000 kubiečių trauke ant m. Havannos.

— *Havanna, 15 Lapkriczio.* Muszoje ties Guayabitos kubiečiai taip sumuszė ispanus, kad isz viso skaitliaus 1,500 ispaniszku kareivių vos tiktai

kelintas teiszsprudo.

Ispanai buvo ketinę su didesnėmis pajiegomis pulti ant jen. Maceo, vado kubiečių, prov. Pinar del Rio, bet kaip dasigirdo, kad jen. Maximo Gomez eina su stipriomis pajiegomis į pagelbą Maceo, apsisistojo.

— *Tampa, Fla. 19 Lapkr.* Tulas kubietis praneszė, kad jen. Maceo turėjo keletą susirėmimų su pajiegomis jen. Weylerio ir paskutinis liko sumusztas. Vienoje muszoje patsai Weyleris tapo suzeistas.

— *Valparaiso, 17 Lapkr.* Pairus senamjam republ. Chili gabinetui susitvėre naujas isz sekanczių: Senor Antunez ministeris vidaus reikalų, Senor Vicuna minis. užrubežinių reikalų, Senor Sotomayor ministeris finansų ir Senor Livera ministeris karės.

— *Rio de Jeneiro, 20 Lapk.* Į vietą ministerių Brazilijos, kurie sziose dienose atsisakė nū urėdo, tapo pastatyti szie: Bernardino Campos minist. finansų, Barbosa minist. laivinės, Martino minis. apyvartos.

— *Madrit, 20 Lapkriczio.* Isz Manillos pranesza, kad maisztas ant salų Philipinų platinasi su visu smarkumu.

— *Roma, 15 d. Lapkrezio.* Karalius Humbertas apturėjo telegramą nū abisyniszko karaliaus, Meneliko kurioje jisai pranesza, kad 26 d. Spalio tapo padarytos paliaubos tarp Abisynijos ir Italijos. Menelikas iszleido ant valnybės visus valakiszkus imtinius, tiktai pareikalavo, idant valakiszka valdzia užmokėtu jam už maistą tų imtinių. Majoras Nerazzi, specialiszkas siuntinys jen. Baldissero pas Meneliką, gubernatorius Eritrijos ir komendotas kariumenės valakiszkos toje kolonijoje, pasiraszė ant paliaubų varde

Italijos.

— *Londonas, 16 Lapkriczio.* Korespondentas „Chronicle“ isz Paryžiaus daneszė, kad girdejas isz tikro szaltinio, kad caras, budamas Paryžiuja, stengėsi sutaikyti Prancuziją su Vokietija reikale rubežinio ginczo. „Ciesorius vokiszkas“, — raszo korespondentas, — „tikrino carą, kad yra visad pasirenges tai padaryti, kad tiktai su tūm ne turėtu kiek nukęsti garbė Vokietijos. Dadurė jisai, kad Saxonije, Wuertenberg, Baden ir Bavarije buvo parengtos dėl suteikimo tokios pat autonomijos dėl Alzacijos ir Lotaringijos, kokią tur Belgije arba Luxemburgas. Prezidentas Faure sakėsi carui, kad jisai nesitiki, idant jam pasisektu pakreipti nūmonę prancuzų link nustotų provincijų“.

— *18 Lapkriczio.* Isz Petrapilės daneszė į „Daily Chronicle“, kad caras į vietą mirusio Labanoro Rostovskio paskyrė ministerium užrubežinių reikalų grovą Voroncov-Daszkovą, minis. care ramų ir turtų.

— *20 Lapkriczio.* Korespondentas „Daily Mail“ isz Berlyno pranesza, kad Rosijesutraukė kaukaziszką kariu menę, idant užimti Mazają Aziją.

Dalis darbu.

— *S. Bethlehem.* Dirbtuvės sieninių popierių ir yvairių apmuszimų pradėjo dirbti. Apie trisdeszimts kitų dirbtuvių taip gi pradėjo dirbti ir dirbs, turbut, per visą žiemą.

— *Pittsburgh.* Dirbtuvės plieno, prigulinczios prie Edgar Thomson gavo užstelevimą isz Japonijos ant padirbimo szėnių dėl gelzkelio. Dirbs per visą žiemą.

— *Leadville, Col.* Ant žinio, kad gubernatorius nori verste priversti straiškūnczius imtis už darbo, urėdinkai Unijos kalnakasių nutarė pakelti straišką kastynėse visos Valstijos Colorado. Kitos Unijos sutinka ant to ir ketina prisidėti prie Leadvilles straiškūnczių kalnakasių. Kareiviai sergi krautuves parako ir kitus namus, prigulinczius kompanijai. Paszauktą milicija taip gi stovi su ginklais.

— *Valst. Mantana* savininkai kasyklų nutarė sumažinti pelną darbinjų ant 50 c. ant dienos darbo. Tvirtina, kad tą dien, kada tai stosis, pakeltas bus straiškas visoje toje valstijoje.

Isz lietuvizku dirvu Amerikoje

— *Hazleton, Pa.* Priesz užpūlimą p. J. . . . , patilpusį 46 m. „Garso“ ne matau reikalo teisintis, kadan gi straipsnis yra papiesztas be jokių darodanczių faktų kad asz kada bucziau niekinęs „Susiv.“, ant ra, asz pasakiau pirmam savo atsiliepime, jog „Sus.“ godoju ir dėl jo dedu savo spekas bet p. J. . . . s neužsiganėdines mano paaiszkinimū antru atveju ant manes užsikrinta tarsi permatydamas mano szirdies jausmus. Na tikt dar tokio geniuszo, kuris žmogaus jausmus galėtu permatyti, tarpe lietuvių nebuvo girdėti. Tik tai stebėtinas dalykas, kād p. J. . . . s pirmiaus persistatė didžiu galincziū priesz lietuviszką visūmėnė o paskui vėl pats prisipazįsta, jog nė kokių žymesnių darbų negalįs nuveikti. Ant galo asz klausiu pas Tamista ar mą galima prigulėti prie kokios draugystės ir dėl jos darbūtis, nės pagal Tamistos supratimą, tai visos dr. yra susivienyjimais, prieszingais mūsų „Sus.“? Tai gi dabar kytriaus mumis neiszpūla daryti, kaip tikt visas draugystes paardyti ir bus pa-

baigtas mūsų darbas. Lik sveikas p. J. . . . s, nės prieszios polemikos daugiau grįžti neketinu.

J. Kazavevyčia.

— *Boston, Mass.* Kožnam isz skaitytojų yra žinomi yaidai mus su kun J. Gricium; taip gi nei dabar kas daug gero ne gal but praneszta. Kaip visur isz vaidų neiszaina kas daug gero, taip lygei ir su mus parapijiniais dalykais tas stojosi. Dabar dalis isz lietuvių prisidėjo prie lenkų, kita dalis liko prie kun. J. Griciaus, o treczia dalis suvis niekur nepriguli. Vienok ir tie, kurie dar laikosi prie kun. ne labai meilei dūda pinigūs, ir, kaip patsai kun. kartą prasitarė, neužtenka jam nei algos iszmokėt. Kas bus toliau isz to viso – sunku įspėti, bet kad kas gero but, tai jau labai reikia abejot, pakol kitas kunjgas ne bus dūtas. Dabar gi susitaikymas su kun. J. G. labai abejotinas, nės nei deszimts isz viso skaitliaus parapijonų ne rastum, kurie ne purikautu ant kun. už jo darbus.

Ant praszymo, padūto pas vyskupą, kad permaintyu mums kunjgą, gavom atsakymą, kad vyskupas negalįs. Žinoma, jeigu žemė, pirka dėl bažnyczios statymo, ne but užraszta ant vyskupo, tada mes zinotume ką padaryt, bet dabar turim tylėt.

Rodos, matant tokį nelemtą skirstymą ir pacziām kunjgui vertėtu teisingiau pasirūpīt apie savo parapijonis ir ne dūti bereikalingai skirstytis. Vienok, kunjgui tas turbut su vis ne rupi. Sztai lenkų, kurių tiktai treczia dalis, kaip lietuvių, teyra, o kaip kunjgas teisingai rupinasi ir rupinasi apie parapijonų naudą, jau sziadien visi gal savo darbu pasidziaugt. O tai vis taip yra delei to, kad ne kunjgas viens viską darė, bet visad su

žinia parapijos komiteto. Ar ba vėl ir vokieczių katalikų, kurie viską daro iszvien ir nei mažiausio daikto patsai viens kunjgas ne nor pradėti arba ir padaryti be žinios komiteto; už tai gi sziadien taip gerai viskas surėdyta jų parapijos reikalūse, kad vargu, kuri airiszių parapije gal kūm geriau pasirodyt. Dėlko gi, rodos mus parapijoje nors isz dalies negalėtu to but? Didžiausia, kaip matyt, tam priezastis ta, kad kunjgas patsai viens norėjo viską į savo rankas paimti ir parapijonams nei gero zodžio ne dūti. Negana ką parapijos reikalus ne mokei vedė, bet dar į kitus mus reikalus visai bereikalingai kizasi, kaip sztai atkalbina isz sakyklos žmones eiti ant baliaus, kuri rengė Vytauto draugystė ant 26 d. szio mėnesio. Gir di, kuris eis ant to baliaus, tas papildys sunkų nusidėjimą. Dėlko tas iszsitarimas iszėjo – negalima įspėti. Vienok, vis gi jau ne galima už tai pagirti, kadan gi balius tasai yra kelemas nei kiek nieko neužgaunant. Tas jau but lyg per daug.

Labai yra apgailėtinas mus parapijos padėjimas. Kad ką nors pradėti dėl pataisymo pirm buvusių apsirikimū, nutarėm mes, komitetas, suszaukti susirinkimą ant 29 dienos szio mėnesio, ant salės po N. 327 E. str. So. Boston, Mass., ant kurio tai susirinkimo užpraszome visus Bostono lietuvius. Ant susirinkimo bus skaitytas raportas, isz to ką girdėjo pas vyskupą, ir kiti link parapijos svarbus dalykai. Prasidės mitingas tasai po dviejų po piet. Tik tai turime visi iszmintingai elgtis ir laikytis vienybėje, o gal ir pasiseks kas naudingo padaryti. Su gūdone

Komitetas.

(Nū Red. Už szitą korespondenciją rėdystė neatsako.)

— *Newton Upper Falls,*

Mass. Mazas burelis lietuvių randasi mus miestelyje, bet nepagirtinų darbų labai daug galima but paminėt isz jų gyvenimo. Nežine, ar tai dėlto, jie taip pasileido, kad darbai sziamė laike labai prastai eina ar kitokios kokios priezastys tam kaltos. Daug, labai daug galėcziau ko praneszt isz jų nepagirtino gyvenimo, bet sunkus tai yra darbas jei ką blogo prireikia paminėt isz gyvenimo savo tautieczių. Gerus darbus smagu ne tikt pacziām girdėt, bet ir su kitu pasidalyt, blogus gi darbus pasakoti – yra sunkiau už viską. Todėl apie daugumą isztų ir užtylėsiu; tiek tiktai prisimysiu, jog sziamė, paskutiniame laike mus miestelio lietuviai labai pamėgo pacziūtis su mozurkaitėm, kuriōs dirba czion prie szilkinio pabirko, ir ant nelaimės mus tautieczių, skaitlingai jų czion randasi. Mus miestelio vyrai – lietuviai, ne paiso nei ant ateinanczio gyvenimo, – bet, rodos, kokia tai užmisinga dvase traukemi, pasidūda ant pakalbinimo jeib kurios isz tų ir paveda savo gyvenimą karcziai ateitei. Nės ir kokis gal but gyvenimas, kur jokio szeszelio meilės ne yra, bet tiktai tūmlaikinis beprotiszkas karsztis, kuris kaipo vėjo papuczemi dumai isznyksta? Na, ir pamislyk, skaitytojau, kaip gi kas toliau gal but gero, jeigu nespėjo pareit isz bažnyczios nū szliubo o jau vaidų ir nesutikimū pakanka, kad ir apie ateinantį gyvenimą teisingą nusprendimą dūti. Negana ką patys jaunavedziai nesutinka, bet nesutinka ir jų gimines ir ant tos paczios veselijos pradeda viens kitam galvas skambyti. Kas panaszio atsitiko visai dar neseniai ir po provai keturi lietuviai ir viens mozuras užsimokėjo po \$27 už musztynes.

Nepersenei taip gi viens lietuvis paszovė angliką; dar

provos ne buvo, už jį užstatė \$1000 belos.

Su gūdone A. S.

„Tevynes Myletojai!“

Kaip reikalingas yra szelpimas tautiečių einančių į mokslą, gal tą kiekvienas gerai pažinti, pats ant savęs ištyręs. Prireikus kokio labai reikalingo daigto, o negalint paciam įgyti arba nusipirkti, einame pas susiedą pasiskolinti, idant galėtumėm pradėtą darbą pabaigti. Taip pat yra ir su mokslu: mokintis, kitas iš neturtingų, turi didį norą ir gabumą, bet sunkiausiai yra tokiems su pinigais, kur neatbutinai reikia už mokslą užmokėti, mokslakniges nusipirkti, kambarį užsimokėti ir tt., o ypaciai esant svetimijoje vieszpatystėje. Norint tam pagelbėti, turime neatbutinai, tokius mokslą einančius, paszelpiti, idant galėtų jie pabaigti savo ilgą ir sunkų darbą. Svetimtaučiai, ypaciai dėl mokslą einančių, yra įsteigę draugystes, kurios suteikia viską ko reikalauja mokintinis; pas mus to nė negirdėti, svetimtaučiai didelės aukas aukauja dėl paszalpos tokių mokintinių, mūsų tautiečiai apie tai nė girdėti nenori kada jiems apie aukas primeni, visai mažutes, ir atsako: kad iš mokslo dūnos nevalgysi. Teisybė, dūda kelintas kelis skatikus, bet tik tai su žiburiu sujieszkotas, ir gana sunkiai priragintas, ir tai tik tai vargingoji — darbinė — lūma, apie turtingesnius nė kalbos nėra, kuriems 10 dol. ant metų būtų taip kaip nieko nežymu, jie tik tai veizi, kad daugiau izgriepti iš darbinėko, pas jūs nėra nė jokio jausmo tautystės, jų tautiskumas tik tai dėl įgavimo cento. Kiek yra, taip sakant, Amerikoje, mūsų didžturčių, tai susirinktu vis keli szimtai dol. kas metas ant tautiskų

reikalų, su kuriais būtų galima visgi szį tą nuveikti. Airiai jau Amerikoje gimę, kiek izzgalėdami renka ir aukauja dėl savųjų paszalpos Airijoje — Anglijoje — gyvenantiems; pas mūsų iszeivius nė szeszėlio to nematyti, o apie czia gimusius nė kalbos nėra.

Kokis dziaugsmas ir energija pripildo tokį mokintinį, svetur esantį, paskiausiam neturte, sulaukus paszalpą ir galintį baigti mokslą, be kurios jo visas darbas kelių metų būtų likęs be naudos, ir būtų turėjęs imtis už kito amato idant pragyventu. Kaip jau žinoma yra, kad „T. M.“ draugystė yra 64 markes nusiuntusi vienam tautiečiui Berlyne, agronomijos mokykloje mokančiam. Jisai gavęs tą, nors menka, paszalpą, sziaip pasidėkavoja savo szelpėjams: „Brangus tėvynainiai! Szimtais kartų aczių už Tamstų taip didei gerą szirdį ir rupesnij dėl manęs, nepažindami teikitės maną paszelpiti. Asz, žinoma, kad tik tai galėsiu, su dėka atidūsiu. Tamstų paszalpa maną didei sustiprino medegiszka ir dvasiszka, nes taip jauėjo prastai, kad sziomis dienomis ketinau apleisti Vokietiją, bet dabar pasidrašinęs pasiliksiu dar 6 mėnesius dėl galutinio pabaigimo mokslo“. Gerai būtų kad „Susi vienijimas“ kiek paszelpitu, — „Susiv.“ prezidentai yra žinomas adresas to mokintinio, — kaipo ir pavienės ypatos, aukaudamos po kiek izzgali.

P. Ignotas Grieszius iš Union City, Conn. paaukavo vieną doliarą.

Tolesnes aukas priima P. Mikolainis Box 52 Thorp, Wis.

Žodis patemyjusio.

Iš „Saulės“ 59 num. matyt, jog pirmiau praneszta žinia, apie myrį kun. Dr. M. Jūdisziaus, yra neteisinga, nes korespondencijoje, tilpusioje ta-

me pat num. „Saulės“ yra atsiszaukimas paties kun. dr. M. Jūdisziaus, kuris iszlieje visą savo iszmintį dėl iszpludimo „V.“ už tokią žinią. Ar-gi ir isztiesų laikrasztis galėjo žinoti, kad ta žinia yra melaginga, jeigu praneszta apie tai buvo su tikru pasiraszymu vardo ir pravardės? Žinoma, jeigu mus laikraszcziai turėtų apmokamus koresponentus, tai panaszių žinių, praneszamų per kitas ypatas, niekūmet netalpitu. Apgailaut vienok reikia, jog kun. Dr. M. Jūdiszius ne mokėjo rimtai pataisyta tokią klaidą, bet dėl tokio pataisymo paėmė kiaulę ir cziupinėdamas nū galvos iki kitam galui, raszė tą pateisinimą. Dėlto nė labai pagirtinas atsakymas iszėjo! Tara-daikinėse žiniose but pilnai atsakanti vieta tokiam straipsniui.

Kujis.

Ar galima padaryti

Išz

szaszlavu duona?

46 N. „Vienybės“ p. Pelėda patalpino savo perzvalgą išz visų lietuviszkų laikraszczių, ir, pagal įzengtinį straipsnij, praneszta nog Redakcijos, galima spėti jog p. Pelėda pasirengęs yra ir ant toliaus szium savo naujų užmanymu „Vienybę“ pūszti. Norint asz neturiu mierio vesti polemikos, taiposgi neesmiu kritiku svetimų rasztų, bet tokiam svarbiam dalyke, kaip perspaudyme žinių išz visų lietuviszkų laikraszczių, priverstas esmiu norint kelis žodžius pratarti, iszreikszdamas savo nūmonę ir užtemyjimius.

Perspaudymas žinių išz kitų lietuviszkų laikraszczių, be abejonės yra daiktas naudingas, idant skaitytojas vieno laikraszczio patirti galėtų ką raszo bei kokės žines padūda ir kiti Lietuvos darbinėkai. Bet tik žinios, pagal mano supratimą,

turėtų buti truputį rimtesnės, ne ką p. Pelėda „Vien.“ skaitytojam 46 N. suteikė; nežine ką p. Pelėda mano atsiekti su savo tokiu szaszlavynu? Gal nori pasikakinti tik tai savo darbu? Tai būtų truputį per mažai; o kitaip neiszeina, nėš apart kelių žinių paimtų iš „Lietuva“ vertų perspaudimo tik jau vėl jau iszdalies žinomų „Vien.“ skaitytojam, daugiau veik nėra, nėš likusias suszlavė išz visų mėszlynų ir sugriebes nasztą kaip tik gali pakelti, drėbė skaitytojam į akis nepaisydamas ar sziokis mutinys gali buti žmogui sotus; o ypacz nepripratusė. P. Pelėda to, kaip matyt, nepaiso, tarsi norėdams sakyti: asz pilu, o jus valgikite, — anot lietuviszko priezodžio, — kad ir negardu bile daug; p. Pelėda lyginai taip elgesi, — kad žmogus prisipyles didelį maišą szaszlavų ir neįstengdamas anais paneszti pabertu ant kelio tiesiog į liugyną ir paskui patsai įsiklampojas į patį anų vidurį, pradėtu kojoms minikiti, norėdams pertikrėti aplinkui stovinczius žiurėtojus jog jisai skanią ir soczią lietuviszką dūną padarys. Be abejonės, kiekvienas subrendes žiurėtojas netikėtu ir priverstas būtų isztarti paniekiančius žodžius, jog tas žmogus yra pametes protą. Na, ar-gi jau isztiesų p. Pelėda negalėjo surasti naudingesnių žinių perkratydamas visus lietuviszkus laikraszczius ir pridūti „Vien.“ skaitytojam ne tokią netikusią marmaliene? Jeigu mūsų lietuviszkų laikraszcziai tik tokį doriszki bankrutai pasidarė, kad apart vaidų ir vienas antro iszniekinimo negali jokių naudingesnių žinių padūti savo skaitytojam, tai beabejonės didziama lietuvių su manym sutiks, jog jie neušimokėtu visai skaityti, nėš tokiam kratinį peno dvasiszko, nė medegiszko negalima atrasti, bet czia galima spėti, jog nė laikraszczio kaltė,

csia yra kita priezastis; p. Peleđa elgesi su savo peržvalga lyg žydas su rusku czinovniku, taisydami lietuvos tiltą; visas jo geras dalis iszmeta, dedami silpnesnes, o kuriais ir palieka tai ir isz tų negali ma tikėtis nieko gero, nes vienas pataszo, antras paobliūja, treczes pakapoja ir tt. („Varpas“ N. 9, 96 m.) na ir paskui žmogus ispėk, kuris polis buvo senas o kuris naujas? Taip ir p. Peleđa su savo peržvalga elgesi, o rimtam žmogui, ir da daugiaus, Lietuvos inteligentui sekti zyda bei ruska czinovnika visai neužsimokėtu. Viską apsvarsčius ir sudėjus į vieną kupetą užaina man mislis apie seną lietuviską pasaką, apie vilką ir avis, kur vilkas, atėjas į avių žardį, pirmiaus įkiszdavo per skylę ūdegą ir pamakalavęs, apkramtydavo anom snukius kada jos norėdavo iszvysti savo gasdįtoją. Prie szioeios mislies manę privercze p. Peleđos pie szinys, ypacz siundantį žodžiai vienas priesz antrą. P. Peleđa tarp kitko sako: „dėlko „Garsas“ neeina priesz „Kardą“ „Rytui“ į pagelbą, antraip gal „Rytui“ taip prastai eiti, kaip Ispanam ant Kubos“. Pagal mano nūmonę, dėlto „Garsas“ nejudina „Kardą“, nes, nor iszdalies, tiek turi proto, jog nereike judinti dvokantį miaszymą. Ar-gi p. Peleđa gali dėlto pasipiktiti, jog „Garsas“ ne nori buti tarpiniku nedabrendusių dviejų pesztukų, apie kuriūs rimtam žmogui nevertėtu nė užsimpti? P. Peleđa labai daug apie jūs mano norėdamas pertikrėti „Vien.“ skaitytojus, jog jiedu yra smarkus karzygei. Nog saves asz galiu tiek pridurti: likimas mano nepavelyja man anksti keltis, todėl „Ryto“ szviesos negaliu matyti ir apie jo giedrumą spręsti, kas link „Kardo“, tai manę szimet patiko laimė regėti du Kardus, – ką kalbu? – du NN., abudu

buvo nukalti isz senos surudijusios geležies ir taip neprotingas darbas, nes aszmenys darytos isz abiejų galų ir isz abiejų szonų, kad jeigu žmogus norėtum su jām naudotis tai turėtum vartoti plieno pirsztines, kurias vartoja visi pesztukai, paliaistuviai, girtūkliai ir žmogžudžiai. Tokis tai sziądieninis „Kardas“, tokios paziuros ir isz tokio metalo; o p. Peleđa daug labai apie jį, sakau, mano, norėdamas lietuvius pertikrėti, jog jis yra padarytas žmonėm ant naudos ir da paauksūtas. Ant galo p. Peleđa pratarė: „Kam, girdi, tu „Karde“, judini netikėjimą! Juk tikėjims tikt dėl tamsūlių, mes, girdi, pirmiaus turime iszmokti skaityti, o paskui buti lietuviais“. O paskui tėvynainiais, o paskui..... (?) Tikėjimas tikt dėl tamsūlių. Asz szeme dalyke norėcia p. Peleđos užklausti: ar Tamista jau isztiesų esi persitikrines ir datyres, jog visi Lietuvos inteligentai, kurie tikt pabaigė augsztesnius mokslus yra bedieviai? Asz manau, jog p. Peleđa szeme dalyke didei apsirikai: mes rastume tikinczių vyrų, pabaigusių universitetus, taipos-gi galėtume atrasti netikinczių isz nemokanczių skaityti, nei raszyti. Kas link-gi Tamistos iszsitarimo, jog tamsunus tiktai tikėjimas sulaiko nū paleistuvystės, tai ir czia iszeina prieszingai – paleistuvių atrastume ir iszėjusių mokslus, pagaliaus tikinczių ir netikinczių. Baigdamas savo szimenkos vertės užtėmijimą negaliu negeidauti nog Tamistos, idant užsiimtumei rimtesneis perraszymais zinių isz kitų liet. laikraszczių, tokiom ziniom, kaip užsiima visi rimtį svetimtaucziai, tokiom ziniom, kaip užsiima mūsų inteligentai perspaudidami „Varpe“, – tokiu budu p. Peleđa turės maziaus darbo, o skaitytojams atnesz daugiaus naudos.

J. Liudis.

Peržvalga.

„Lietuva“ num. 43 raszo, jog 27 d. Rugsėjo ties kaimu Sumeliszkais, Trakų pav., Vilniaus rėdybos, pralėkė degantis akmū isz dangaus (meteoras); lėkė nū pietų sziaurės link. Szviesa buvo labai didelė ir didei iszgandino gyventojus, kuriems pasirodė, kad turės nū to užsidegti visas svietas. Meteoras buvo apskrito paveikslo, lėkė su dide liu griausmu ir ant kelio bars-tė visokių dažų kibirskztis. Pasibaigė tūm, kad dar su didesniu griausmu suskilo ir užgeso, matomai kur nors nupūlė ant žemės.

Prūsų lietuviai, atkeliavus Prūsų karaliui į Smalinczių ant medzioklės, padavė praszymą jam, kad Lietuvos mokyklose butu nors tikėjimo mokslas lietuviszkoje kalboje nudalintas, nes ant pavasario peticijono ir deputacijono nieko nepeszė. Bet mes isz tikrosios versmės turime zinią kad lietuviai, nors buvo ten ir nuvykę, bet nepriėjo prie karaliaus, apie padavimą praszymo tikrai nežinome, gal padavė per rankas adjutanto. Apie tai patyręs Kurszaitis tūjaus padavė valdžiai skundą, kad tai esąs „Byrutnikų“ darbas ir užmanymas.

Ateinautį metą (1897) Vilniuje, priemiestyje Snipiszkeje, bus parengta „Lietuviszkų gubernijų paroda“. Czia mūsų szalis galės pasirodyti su savo darbais: žemės vaisiais, amatais dirbtuvių iszdarbiais. Iki sziolei tokiose parodose lietuviai maza emė dalyvumą: beveik viskas, kas ant Vilniaus parodų budavo, tai vaisiai dvarponių darbo tiktai; mūsų ukinjkai atvesdavė beveik vien tiktai arklius, idant pinigų tiktai gautu, už kuriūs buvo paskirta nū įsteigtojų parodos po keles deszimtis rublių dovanos. Dar iki parodai yra gana laiko, ir mūsų

kaimiecziai gali dar ganėtinai prisirengti su savo darbais pasirodyti, nes kitaip svetimieji gal patikėti, kad mes isz tikro nieko nemokame ir nedirbame.

Chicagoje 25 Spalnio liet. bažnyczioje, buvo paszventinimas vėliavos „Draugystės Panų“. tai-gi dabar kiekvienas norintis moterį (vesti) gali keliauti į Chicago ir iszsirinkti sav panelę. Kas zin ar ir czar-terį turi?

„Lietuva“ num. 44 raszo apie provą Tilzės policijos virsziniko Witschelio (Vitezelio) su Mauderode, kur Vitezelis neteisingai prisiekė, ir užsipelnė 3 metus kalinio prie sunkių darbų. Vitezelis buvo geras valdžios szū, ir užsipelnęs tūs 3 metus, apsimetė durnavotu esąs ir tapo į beproczių namą (taip kaip į Danvilę) nugabentas, idant galėtu isz siliūsūti nū sunkaus kalinio Beprocziams yra visos kaltės dovanotos, taip ir Vitezeliui tapo dovanota. Jį beproczių name iszrado tikt biskį durnavotu ir jis galys be paojaus sav namieje gyventi. Czia jo prieszas nedavė jam pakajaus, patraukė vėl į sudą. Vitezelis iszsiteisino tūm, kad pas jį ateidavę augszti maskolių policijantai ir jo praszydavę, kad jis jiems sugaudęs, nihilistus iszdūtu. Vitezelis zinojo kad pas jo prieszą, Mauderodę, ateina lietuviai isz po ruso knygų pirkti. Vitezelis norėdamas savo prieszui biznį gaiszinti, emė gaudyti tūs nihilistus su liet. knygoms ir iszdūti maskoliams. Pirmaja auka pūlė Eudrius Bielakas su pilnu vežimu knygų ir laikraszczių bei daugelis kitų knygų perkuczių. Na, su tūmi ir iszsiteisino tas tigrisas. Varnas varnui akies nekerta.

Kad vokieczių policija eina ranka rankoj su rusų policija, tai tikriausia teisybė. Tilzės landrotas (apskr. virszinjkas) daneszė Marijampolės zanda-

ry virszininkui ir apie pirmiaus dirbusius lietuvius Tilžeje prie liet. spaudos, rašo: „dabar jų nėra Tilžeje, ale kaip jis jų pamatys, tai tūjaus jam (rusų, žandarų virszininkui) iszdūsęs. Juk ir Bismarkis yra padaręs slaptą sūkalbį su Rosija priesz „dreibundą“: Austrija, Itali- ja ir Vokietija atvirai sutarė gintis prisz Maskolija ir Pran- cuziją, ir Vokietija slaptai su- tarė su Maskolija gintis nū szitų.

Chicagoje ant paszventini- mo liet. bažnyčios 25 Spalinį buvo tiktai du liet. kunigai kaip svecziai: kun. Jaksztys ir Peza, kas zin dėlko kiti liet. kunigai ant tos iszkilmės neatsirado? Rodos, kad ir jie yra pasidalinę į partijas, ir kur vieni lankosi, tai kiti ne. „Saulė“ ar tikt nebus pamela- vusi kad kun. Peza Scrantono cipėje belindas, ar rasi kas jį iszleido užstatydamas kauciją.

Lyga ant apsunkinimo atei- vystės į Ameriką padavė į laikraszczius žinias apie sveti- mus ateivius ir jų skaitlių at- keliavusių nū 30 Sėjos 1895 m. iki 30 Sėjos szių metų. Skaitlius ateivių per metą bu- vo 343267 (pereitame mete at- vyko 258536), taigi daugiau ant 84731 negu pereitūse me- tūse. Per tą metą tapo atgal sugražintų 3037, nemokanczių raszyti bei skaityti buvo 83697. Skaitlius nemokanczių nei jo- kio amato (lietuviai veik visi prie tų priguli) szį metą pa- kilo iki 46 nūszimczių.

Todėl Lyga nū Amerikos rėdo reikalauja, kad įleistu vien tokius ateivius, kurie, apart mokėjimo raszyti ir skai- tyti, moka kokį nors amatą arba specijalizką mokslą ir tiktai tokiems isz seniaus at- jusių dūti amerikonsziskas po- pieras (citizens). Nės atėju- siejie be jokio mokslo ir ama- to ateiviai per savo konkuren- ciją, numazina uzdarbį Ameri- kos darbinjų. Iszveizi, kad tas Lygos užmanymas iszeitu

mums ant naudos, nės norin- czius į Ameriką atvykti, pri- verstu iszmokti jeib kokio amato bei skaityti ir raszyti. Juk pas mus Lietuvoje, veik visi amatninkai yra svetimtauc- ziai, o mes norėdami gyventi svetur turėsime stvertis už mokslo, nes antraip, jau mato- ma, kad mūsų nieks neprisi- leis, kaipo tinginių.

„Garsas“ num. 43 sako: Iki sziolei tuli rėksniai peikė „Su- sivienyjimą“, jog jis nesirupį na apie apszvietimą tautieczių; bet szių metų seimui paskyrus \$100 už paraszimą liet. gra- matikos ir pristojimą mokėti už geresnius straipsnius „Tė- vynėje“ turės jie nutilti. „Su- sivien.“ su gramatika o ypa- cziai su mokėjimu už rasztus „Tėvynėje“ žmonių neužganė- dins, bet pradziai ir to užten- ka. Raszyti straipsnius į „Tė- vynę“ už pinigus, tai kiekvie- nas samdinikas paraszys, bet tai nebus tėvynainis ir remen- tis „Susiv.“, tiktai jį medegisz- kai pasilpnys.

Savo rupestingumą apie bro- lių gerovę „Sus.“ parodė pas- kyrimu \$100 ant emigrantų namo, jei jis įvyks, bus atsa- kancziai vedamas ir vertas bus parėmimo. Jeigu tas pasky- rimas tikt tada bus iszpildy- tas, kada įvyks emigr. namas ir bus atsakancziai vedamas, tada jau nereiks to \$100, bet dabar, kada dar nieko nėra, kurie dūda — tiktai nelaimė, kad tokių atsirado vos ant pirsztų paskaityti — deszimts kart dūda.

Norėta „Sus.“ susilpnįti su nauju iszmislu „Tėvynės My- lėtojų Draugyste“, bet seimo delegatai iszmintingai pasiel- gė, nesidūdami apsaiginti sa- vę gražiai skambancziais zo- dziais. Ar tai galima vadin- ti iszmintingu pasielgimu, kad vienbalsiai nutarė, jeigu nen- orės „Sus.“ klausyti tein savo keliu, vietoje prisidėti bei ki- tus paraginti? Juk tie patys sąnariai gali prigulėti prie

„Sus.“ ir „T. M. D.“ ir dar į daug kitų draugysczių. „T. M. D.“ nei jokios iszkados ne- padarė ir nepadarys „Sus.“ ir „Garsui“ visai nėra reikalo apie tai kaip..... priesz mėnulį.... „Garsas“ nėra „Sus.“ organu. „T. M. D.“ ga- li „Tėvynę“, kaipo organas „Sus.“, kritikūti ir apreiksz- ti sąnariams jos mierį, ką jau ir padarė, pagirdama ją. („Tė- vynė“ num. 9.)

Kalba kun. Žilinsko „Sus.“ prezidento, apie liet. kalbą ir jos senumą yra didei graži ir teisinga. „Kas lietuvisztę pra- manė? — prascziokų vaikai — Lietuvos ponai, bajorai, kunj- gai pralotai, lietuviszškai tarp savęs nekalbėjo, o ir dabar dar nekalba. Lietuvos mok- slincziai, galvocziai, rasztin- kai, tie lietuviszškai neraszė, o ir dabar dar retai katras.... Svetimtaucziai vaikszcziuja sziądien po Lietuvos žemę, po surukuses bakužes, rinkdami liet. dainas, pasakas, myslius ir tt. Svetimtaucziai raszo liet. zodynus, gramatikas ir tū- mi gėdydami mus nurodo, kad mūsų liet. kalba ne paniekini- mo ir patrėmimo verta, o tik- tai garbės. Kur liet. kalbos kelmas, szaknys? To mokinti vyrai surasti negali. Suranda tiktai, kad liet. kalba yra se- nesnė netik už dabar esanczias kalbas, bet ir už anų motinas jau iszmirusias, kaipo tai lo- tyniszką, graikiszką ir slovė- niszką. Suranda, kad mus mocziutė, lietuviszkoji kalba, yra motina visų nevat seniau- sių kalbų“.

Apie mūsų rasztinikus szio- laiko yra nevisai teisingai sa- kyta, jų turime labai daug jau, bet nekurie sustraikavo ir lau- kia kol jiems prekę už rasztus pakelsime, konkursus, kad jie galės isz savo darbo iszmisti. Iki sziolei liet. rasztinikai, be skyriaus visi, gyvenimą turėjo ir turi užsipeluyti, tankiausiai pas svetimtauczius, kurie liet. raszė ir raszo, turi dar dūti ir

kasztus ant jų iszleidimo, pa- tys nei mažiausios naudos isz to neturėdami, nės visą naudą, pelną, emė ir tai nemažą, ir ima sziądien svetimtaucziai. Per metus Tilžeje, dabar sve- timtaucziai paima gryno pelno už liet. rasztus, knjgas, į 100,- 000 rublių. Nekurie isz jų didei bingtai gyvena ir tai vien- tiktai isz lietuviszkų rasztų, knjgų. Jūs už tai kaltinti ne- galima, bet mes patys savę tu- rime kaltinti už mūsų rambu- mą. Matysime, rasi dabar at- siras koks rasztinikas ant „Su- siv.“ paskirto 100 dol. už gra- matiką. Jau 1894 mete vie- nas lingvistas, tikrai buvo pa- sizadėjęs paraszyti nors vieną dalį gramatikos, metų laike, ir jieszkojo tiktai iszleistojo, tą atradus ir pasibaigė tūmi, kad vienas apsiemė paraszyti gramatiką antrās iszleisti.

„Saulė“ num. 51 patalpino korespondenciją seno mainie- rio isz Gloverso su paveikslu, kuris yra Galicijos krakovia- kas, ir mokina lietuvius kaip turi elgtis. Apie gramatiką jis taip sako: argi jau tie mu- sų geradėjei taip nuvargiā, jog negali to biedno gramatikėlio iszleisti už savo dolerukus. Turi pinigų į vales, turi savo spaustuves, o czia „Susiv.“ isz- leis gramatiką. Apie emi- grantų uamą sako, kad bažny- czia szventa isz jo neturės jo- kios naudos, bet emigr. namas esas didei reikalingas ir jeigu kiekvienas lietuvis dūtu ant to namo po kelis centus, tai susieitu didi suma pinigų, tik- tai kad norėtusi mūsų geradė- jams paukvatyti ir isz jų sza- lies kad kiekvienas dūtu ant pradzios po \$25, o tada žmo- nės turėdami paveizdą, noriai aukautu ne tiktai po 5 ct. bet ir po daugiau.

Tas patš mainierys 52 num. „Saulės“ apie Amerikos liet. szinkorių vaikus taip sako: „Szinkorių vaikai nepazinsta smoko vandens, nės nū mažens geria alų, kolei dar patš nega-

li įsileisti iš krano, tai pamatęs stiklą, atkrisza ranką ir szauke „gu gu“. Kad jau kiek paauga ir dar krano nepasiekia, tai pasistato kedutę ir jau pats alaus įsileidžia. Tėtuszis su matuszia džiaugesi žiurėdami ant vaikelio ir vienas antram kumszėdami sako: „žiurėk, žiurėk, tas tai bus jau tikrai biznierius.“

„Rytas“ num. 35 ir 36 raszo apie „Susiv.“ seimą didei rimtai ir szaltai neužgaudamas nei vieno garbės; o „Garsas“ tai Pauksztį nusityręs kedeno kad szio tikt plunksnos dulkėjo; vis tikt Pauksztys ir Pauksztys, ir nežine kas per Pauksztys, kad butų nors gandraš, tai gal ką ir atnesztu... arba butų atsineszės, tai „Garsas“ butų jį netaip kedenes, o dabar tai Pauksztys, Paukszcio draugai, Paukszcio draugystė, Paukszcio kūpa. Ale Pauksztys rodosi kad jau ir per daug įsidrąsino; tikt mislyk! Pirmiausia pakėlė rikimą kad nebutu kunjgas seimo prezidentu o tikt paprastas žmogus, ir dėlto turėjo buti antras skyrymas, o kaip buvo lemta kunjgui prezidentu buti, taip ir tapo. Tai pirmasis, didis, nusidėjimas, – puikybė. Toliaus Pauksztys sugrieszijo užmanydamas permainyti vardą „Susiv.“ butent iszmesti žodį „katalikų“ ir kad butu tiktai „Susivienijimas Lietuvių Amerikoje“, į kurį galėtu prigulėti, be skirtumo, visi lietuviai. Tai antras nusidėjimas, – nepaklusnumas. Dar toliaus Pauksztys pakėlė klausymą apie S. Daukanto knygą, ant kurios iszleidimo buvo ir pinigų jau sudėta, o nieko nežinia kur randasi tie pinigai kaip ir rankrasztis, nės davėjai pinigų turi pilną tiesą reikalauti kur tas viskas kyszija. Tai trečias nusidėjimas. O dar toliaus, nenaudėlis, iszdryso gundinti kunjgas kad ant metų keturis kartus kunjgai darytų kolektas dėl emigrantų

namo. Szis tai yra didžiausias Paukszcio nusidėjimas, gundinimas szventų žmogystų, kuris negalėjo likti be nubaudimo ir pakutos. Ir dar kelis nusidėjimus jisai papildė, bet tie menkesni yra, ir gal taps dovanoti.

„Rytas“ 35 num. ginczijas su „Kardu“ apie karczemas. „Kardas“ užmeta „Rytui“, kad szis užsimanė Waterburio višas karcziamas suvienyti vienon, idant savinjkas tos didelės karcziamos daugiaus uždirbtu ir už pagelbą „Ryto“ su jūm dalytusi, o toje karcziamoje galėtum sav žmogus girsznoti iki „rytui“. „Rytas“ „Kardui“ atsako, kad jo užmanymas buvo naudingi netikt jam pacziam, bet ir lietuviams, kurie tiek daug pinigų turi iszleisti ant daugybės karcziamų. „Kardas“ melūti nesigėdi ir Dievas visogalis kenczia tą nedorėlį iki laikui o „Rytas“ garsina karcziamas po vardu restauracijų.

„Kardas“ 29 num. raszo apie Baltimorės vakarinę mokyklą, į kurią pirmą vakarą susirinkę apie 60 vyrų, toliaus gal susirinks daugiaus. „Kardui“ dabar reikia tiktai evangelijos, ką „Saulė“ jau senai padarė, nės „Kardo“ veik kiekvienas numeris pilnas yra tikėjimiszky straipsnių, tokiu budu butų dar vienas kratynys.

„Nauja Liet. Ceituga“ num. 48, 49 ir 50 patalpino Dr. Sauerveino rasztą arba apsigynimą nū vokiszky konzervatyvų po užvardziu: „Ar žemės iszdavėjas, arba ar patrijotas“. Nės su visu smarkumu užpūlė ant jo vokiecziai, kad jis, budamas pats vokiecys, žadina lietuvius nertis su vengrais ir lenkais, idant atsiskirti nū vokieczių ir savo trivienę vieszpatystę arba republiką įsteigtų. Dr. Sauerveinas savo jau nystėje pažino lenkiszky kunjgaiksztį Vladą Czartoryskį, kuris gaminasi isz vienos lenkiszkos garbingos giminės (pa-

gal kiltį ir lietuviszkos) ir jam nustipus, paraszė eiles ant atsiminimo lietuviszkai ir dar lotyniszkomis raidėmis atspaudė, kuriose taip sakyta:

„Asz, asz lietuvius nora vieną trumpą caesą
Vedžiau kalbos kovoj' stovėdama už tiesą;
Norėjau vest višus su lenkais sandoroj';
Man daugel prieszais stov: umus kas gal pagerjt?
Dvasos atakirtas kas naujė galės suderint?
Jei lenks bei lietuvs daugiaus neausibartu,
Jei Vengrija dar syk' su Lenkais susitartu,
Jei atinaujintu „Didžio karaliaus“ laikę,
Tai but Europoje — ticz, man galva apavaigė“.

(Visos tos eilės yra patalpintos 49 num. „Naujos Liet. Ceitungos.“) tai vokiecziai sunaudoja tas eiles ir padarė jį žemės iszdavėju. Dr. S. savo ilgu rasztu szaunei vokiecziams sudrožia, ir prisimena katalikiszky lietuvių anos pusės (tai yra Did. Lietuvos) ir lenkų, tarp kurių nesutikimas yra iszsilauzęs, ir į lietuviszką spaudą Amerikoje persineszės, ten savo papykį asztriūse žodžiūse iszlieja. Anos pusės lietuviai yra maskoliams artesni, nekaip lenkai, (??) panslavistai norėtu mielai gerūju su jais eiti ir jūs (lietuvius) prie savęs pritraukti. Lietuviai tam traukimui nestengtūs, jei jie ne prie tvirtųjų lenkų glaustis galėtu. Czia p. Dr. S. visai nepažindamas prietykių tarp lietuvių bei lenkų gali taip sakyti, bet taip nėra; lenkai patys prispausti budami, (kas zin kas butu jei jie galę turėtu,) slopina mūsų kalbą taip pat kaip maskoliai ir vokiecziai, ir visus, be skyriaus, lietuvius tautieczius vadiną „žemės iszdavėjais“ taip kaip p. Dr. S. vokiecziai. Nėgana to, lenkai nepasikakina visaip mus iszvadindami, bet stveresi jie ir prie judoszyszzių bei brutališkų pasielgimų. Mes iki sziolei dar negirdėjome isz lenkų burnos (laikraszczzių) zodzių meilės ir vienybės, apart iszniekinimo, idant stengtumėmės priesz mūsų prispaudėjus isz vieno. Vokiecziai yra mūsų pirmieji neprieteliai, lenkai antrieji, o maskoliai tretieji, kurie mus vargina taip, kaip pirmiaus

vokiecziai.

„N. L. C.“ num. 49 rasztas, J. B. tikro pruso bei lietuviu patalpintas, kur jis vokiecziams iszrodo jų mokslo nudingumą. Jis szeip sako: „Man dar mokyklą belaukant tapo mano mamytė mokintojaus szitaip įkalbinta: „Tikt sakykit, kodėl jus tokia varginga naszlė, savo vaikus lietuviszkai mokinat? Juk jiems daug lengviaus vien vokiszky mokintis. Jusų vaikai mokslė pereina vokieczius, ką jie veiks su liet. mokslu? Kad p. B. arba L. tai daro, tai jau nieko nesakau, ale jus dabar“? Ant to jis gavo szitokį atsiliėpimą: „Pon mokintojau, žinot juk seną priezodį: mokslas kaulų nesulauzjs. Asz nū mano tėvų mokinta tapiau, o mą butu didelė gėda, jei mano vaikelei nemokinti butų“ — „Ale mieloji, jus neprivailote jūs mokinti, už tai jau mes rupinsim“. — „Tais, atsiliėpė mamytė, viskas butų gerai, jei jie ir lietuviszkai taip mokėtu, ir jus jūs lietuviszkai pamokintumėt“ — „Tai mes neprivailom“ atsiliėpė mokintojas. — „Tai asz pati turiu tą pareigą, savo vaikelius mokinti. Ką sakytu mano tėvai po Dievo akių, jei asz savo vaikelius kaipo nebylius nusivesiu. O kad asz ir varginga naszlė, tai tacziaus neliausiūs tai daryti ir isztikimai seksiu savo tėvus“. Toliaus raszo, kad jo mamytė nei Dr. Sauerveino nepažinojo nei girdėjo apie jį, bei nežinojo kad jos tėvų tėvai vargingi yra buvę ir kaip jie su savo pagonumu krikszczioniszky pagonus (kryziokus) perėjo. Toliaus, jei nebutų Gediminai anūs krikszczionystės aptamsintojus į plentą sumuszę, nebutų protestantai galėję Vokietijoje iszsilaikyti, o krikszczionystė butu bjauresne už pagonų tikėjimą, mūsų laiko. Sztai Luteriui užgimus P. Dievs jau rupino kad popieziaus drutasis ramtis (kry-

žokai) patrenktas tapė per lie-
tuvizkus kunigaikščius. Jei
kryžokai szi muszi butu laimė-
jė, tai tūmkart visa pasaulė
butu dėl jų drebėti turėjusi.
O ką butu darę biedniejie
protestonai Vokietijoje? Jie
butų kryžiokams tikt viens ka-
snys buvęs ir mūsų brangioji
viera butu buvusi ant galo.
Protestonai galėtu tą dieną
bažnytiskai švęsti, kurioje
anie kryžokai nū kunigaikš-
czio Vytauto sumuszi tapo,
nės jūs tiktai Dievo didžioji
iszmintis paszalino, jeib mes
sziadien galėtumėm po jo czys-
ta vale žinoti.

Vienas lietuvys isz žvejų
kampo nū Gilijos ar Nemuno,
laike rinkimo parasų prie pe-
ticiono dėl liet. tikėjimo mok-
slo taip parasė: „Jei jau mus,
lietuvius, nori pagonais pada-
ryti paversdami į vokiečius,
ir jei neiszklausys valdzia mu-
sų reikalavimų, tai mes atsisa-
kome nū Luterio vieros, o grį-
szime į savo boczių senąją ti-
kybą lietuviais pasilikdami“.

P. Pelėda.

Turtas ir laime.

*Isz gudiszko.
(Tąsa.)*

Ant tos terrasos, taip-gi pa-
dabytos puikiomis kvietkomis,
stovėjo stalias apverstas knigo-
mis ir popieromis; už stalo se-
dėjo vyrizskis, bet jisai nie-
kūm ne buvo užimtas, lempa
aiszkiai apszvietė jo jūdus
plaukus ir visą veidą, suspaus-
tą tarp rankų. Szale stalo di-
delis szū gulėjo, iszsitiesęs ant
kauro.

Valerija susilaikė rodos pri-
kalta prie žemės ir, svyrūda-
ma, pasireinė ant pjedestalo
statujos. Apie ką mislijo szi-
tasai baisus, neuzkenczemas
žmogus? Apie savo tėvą, už-
musztą isz piktumo dasizino-
jus apie mislį apsikriksztijimo
jo sunaus, gal apie naują budą
panaikyt, nužemjt žmones, pa-
stumtus per jį ant kraszto pra-

pulties?... Visas nesovisz-
kas smarkumas jaunos mer-
gaitės isznyko. Kalbėt su Sa-
mueliumi, nusizemjt priesz jį
pasirodė negalimu daiktu; pa-
sidarė gėdu ir baugu, nervisz-
kas drebulyš apėmė ją; atsisu-
ko, ir norėjo bėgt, bet jauti
ausis szuns dagirdo sznabzdė-
jimą szilkinio burnuso, dasie-
kusio akmeninio pjedestalo;
szū pakilo, metėsi į sodą ir
piktai lodamas pūlėsi ant mer-
gaitės, negalinczios pasijudyt
isz baimės. Samuelius zingei-
dingai pakėlė galvą ir sudrau-
dė szunį, bet kaip tasai nepa-
klausė, nepaliaudamas urkszti,
ėjo patsai į sodą ir pamatė
moterizskę, ant kurios szū ne
nustojo lojas, pribėgo prie
szuns riktelėdamas: „Szalin,
Mars!“ ir pagriebė jį už diržo.
Vis su augancziu zingeidumu
jaunikaitis tėmyjo ant nepa-
zystamos, stovinczios nesijudi-
nant prie statujos, o aprėdalas
jos rodė moterizskę augszto gi-
mimo.

— Kas jūs ir kokiu budu
sziczion radotės? — paklausė
jisai.

Ne sulaukdamas atsakymo,
patraukė tiktai pecziais.

— Ar jūs nebylė? ko jūs
reikalaujete?

— Jūsų, — atsako Valerije,
zengdama artyn ir numetė nū
galvos mekstinę. Ir vel isz
naujo apėmė tas nusiminimas
kuris atvedė ją sziczion.

Pazīnęs tą, kuri atėmė jo
ramumą, Samuelius atszoko
atgal, rodos perkuno užgautas.

— Jūs sziczion, groviene,
tokioje valandoje? O, jau asz
prijaucziau, kad atneszate
man nelinksmas žinias.

— Klystate, p. Mejer, asz
atėjau norėdama padaryt su
jumis sądarą, jeigu jūs norėsi-
te ją priimti, — atsako Vale-
rija tykiu, drebancziu balsu. —
Meldziu jūsų, dūkite mano tė-
veliui kiek laiko, kad jisai ga-
lėtų atmokėti skolas, o asz per
visą savo amžį busiu jums dė-
kinga. Asz atėjau maldaut

jūsų apie tai!.. — Ir ji pakėlė
savo sukryževotas rankas.

Akys Samueliaus buvo ro-
dos prikaltos prie josios anio-
liszko veido, kuris nū nekan-
trumo dar dailiau iszrodė; bet
ant szių zodzių jisai sukryže-
vojo rankas ir kakta jo smar-
kiaiai susiraukė.

— Jau matau, groviene —
pratarė jisai silpnu, bet ramiu
balsu, — kad jūsų tėvās viską
jums iszpasakojo; tai jau jūs
gerai matot, kad jūsų rankose
iszgelbėti visą jūsų szeimyną.

— Bet kokiu budu? Tai,
ką jūs reikalaujat — negalima!
Jaunikaitis karcziai nusi-
szypsojo.

— Ką-gi daryt! Laimė vi-
sados ne greit isigauna. O jūs
mislyjate, kad asz už mažesnę
auką noriu apturėti tą, kurę
didei pamylėjau?

— Ah! paaukauti auksu —
ar pardūti savo duszę, bene
galima vieną su kitu sulygt? —
pertraukė jį Valerija. — Jūs
visai nieko ne rokūjete paže-
minimą vardo ir pekliszkas
szirdies kanczes viso amžio,
jūs, kuris aukaujate tiktai pi-
nigais. Žinoma, dėl žmogaus
jūsų veislės tai yra didžiausia
auka, ir isz tikro asz abejoju,
kaip jūs pasitraukėtė nū pa-
prasto kelio, kad pamylėjot
taip ne turtingą krikščionę,
— priminė jį skaudulingai
szypsodamasi.

Lengvas raudonumas plyks-
telėjo veidūse Samueliaus, bet
jisai visai ramiai atsakė:

— Turite tiesą, groviene,
beprotinga jieszkot rankos
moterizskės, kuri tiesiog į akis
jūkesi ir niekina mylintį ją
žmogų. Bet jūs daugel klys-
tat mislijant, kad žmogus ma-
no veislės ne gali paaukauti
niekūm kitu kaip tiktai auk-
su, kurį krikščionys taip mo-
kanczei pralėidze. Jau asz
atidaviau daugiau už tą vis-
ką: ant jūsų aukuro, groviene,
asz padėjau gyvatą savo tėvo,
pasisakęs jam, kad priimsiu
krikščionybę. Jisai neisz-

galėjo perneszt vienos tiktai
mislios, kad sunus jo iszszada
savo tikėjimo, savo tautos,
savo szeimynos. Praszau pa-
velyt dar jums prisimyti, kad
niekas neatsako už tą atsitiki-
mą, isz priezasties kurio jisai
gema tam ar kitam tikėjime;
jau daugelis metų kaip asz pa-
gal supratimą ir budą pildau
krikščionizskus paproczius,
o apszvieta, kuri tiktai viena
gal, po teisybei, skirti žmones
vieną nū kito, daro manę ly-
giu jums; ir asz negaliu su-
prasti, dėlei ko galima taip
bjaurjt mano norą apsigobti
su krikščione, kuri ne atne-
sza mą daugiau nieko, apart
savęs, ir kuriai asz aukaju
savo tikėjimu, o szeimynai su-
grązinu ramumą ir turtą, to-
dėl kad asz esu vienintelis jus
kreditorius. Mano auka gerai
velyjanti, m—lle Valerija, bet
ne mažesnė už jūsų, asz atne-
szu ją isz meilės, kas gal but
jums užtikrinimu ant ateitės
ir isz tikro jūs galite papulti į
szlektesnes rankas. Ar jūs
mislyjate, — pratarė jisai pro-
aszaras — kad tarp krikščio-
nių nėra szlektų vyrų ir žmo-
nių be sąžinės?...

Ant szių zodzių, rodanczių,
kad mislis bankieriaus yra ne-
pajudinama nervizskas dreb-
ulyš Valerijos daėjo iki pasku-
tinai; drebulyš krėtė ją nū
galvos iki kojų, szirdis plakė
ir nusiminimas sumaiszytas su
didziu piktumu net atėmė jos
iszmintį.

(Toliaus bus)

Pajieszkojimai.

Pajieszkau savo pusbrolio
Jurgio Damijonaczio, paei-
nanczio isz Lietuvos, isz Su-
valkų rėdybos, Vilkavizskio
pavieto, Paažerių valseziaus,
Sarmaczių kaimo. Kas apie
jį žino, arba ir patsai meldziu
atsiszaukti ant szio adreso:

M. J. Damijonaitis,
P. O. Box 312
Broad Brook, Conn.

LIETUVOS ISTORIJA

nū seniausiu gadyniu iki Lublino unijai.

**PARASZYTA SIMANO DAUKANTO BUVUSIOJO VILNIAUS
UNIVERSITETO PHILOSOFIJOS MAGISTRO.**

(Tąsa).

Ivanas, kurį Augustas neseniai buvo užkviets pakajū su Žuvėdais daryti, atsakė jam ne pagal jo linkėjimą: „kaipogi Ivanas sakėsi, jog Žuvėdai didei jį nuskriaudę ir su neaprašoma nedorybe senovės sandaras laužą. Atkalei bruko jis szirdingą sutarimą daryti su jūmi priesz Tautorius, norėdamas apmaudą nugiežti už teriones savo rikės. Bet tokį savo ketėjimą tad apreiszke Augustui, kad jis rengėsi isz visos savo galės į Padaugavį suktis ir kalavijonis bei kitus vokiecius galvazudzius ir kraujagerius it nelabą sėklą butinai tremti isz tų krasztų. Todrin Augustas negalėjo jam rįžtinai atsakyti, kaipogi reikėjo krupauti, kad Ivanas regėdamas jį Padaugavį kariaujant netartu jį Tautorių prietelium esantį, ir su visa savo gale į Lietuvą nepultu. Todrin atsakė jam gromatoje: „jei tiktai jis jo talkos reikalauja priesz Tautorius, jis aiskiai jam leis, bet kaip jis valdo liūzą tautą, tad reik jam dar pasiteirauti tame reikale lūmų“. Bet suėjus į sueimą Lenkų didūmėnė niekaip nenorėjo kisztis į Tautorių karę, stigavodami, jog Turkai Tautoriams talkinės. Augustas pasibaigus sueimui apreiszke Ivanui jog jo siuntiniai atkeliaus į Maskvą artesniai tame daigte pasiteirauti. Kaipogi paskui tos gromatos iszkeliavo Vilniaus urėdas Vilczek ir Lietuvos rasztininkas Araburda kaipo siuntiniai į Maskvą, bet njeke gero tenai nenuveikė: kaipogi Maskoliai vis laukė didziųjų siuntinių.

Tūm tarpu Augustas su 100,000 kareivių traukė į Padaugavį, su kuriais dar kuningaiksztis Lucko 4000 savo samdinių sunerė. Sustojęs į abazą parubežyje ties Pasvaja (Pasvaliu) liepė Augustas Mikalojui Raudvyliui su lengvaja joczia pirma dupszioti ir sutikdamas vokiecius skardyti. Firstenberg, mistras kalavijonų buvo jau pirma pasitiekęs ir turėjo samdinės joties 6000, kurią buvo su didžiu vargu per 3 metus Tautonijoje susamdes, ir antra tiek pėszčiųjų. Jis nevyłėsi jog Lietuvos did. kuningaiksztis su visa gale ant jo guls, todrin buvo pasiklievęs savo kariauna. Dabar jis isz sifautojas per savo zvalgytojus apie stiprybę Lietuvų iszguro nepradėjus karės, ir ėmė lugoti per siuntinį ciesoriaus Ferdinando, kursai tenai pasitaikė, pakajaus. Augustas nevisai norėjo liautis nū karės dėl didzių kasztų, kuriūs iszkrovė į tą zygi rengdamasis, o nieko nepelnė; bet jog pergale tegalėjo su didžiu kraujo gožimu įgaunamą buti, atsakė siuntiniui: jei vokiecziai nor pakajaus, mistras pats teatleidžia jo lugo- ti, arci-vyskupą isz kalinio tūjaus tepaleidžia ir pas Augustą jį teatleidžia. Tos sanlygos Firstenbergui ir vokiecziam buvo sunkios, bet pergalėjus sunkesnių dar reikėjo viltis. To dėl nusizėminęs mistras atėjo su 300 brostvių pas d. Lietuvos kuningaiksztį ir pasveikinęs jį su Mikalojum Raudvyliumi kuningaiksztium Nesvyžiaus sutarė pakajū ant tokių sanlygų: Pats mistras ir visas Padaugavis iszpažinstą vyresnybę ant savės d. Lietuvos kuningaiksztio kaipo savo vieszpaties, arci-vyskupą su goda į jo vietą pagražins ir jam žalas užganūs, o d. Lietuvos kuningaiksztiumi karės kasztus to zygio isz lobę

brostvių užmokės. Jei Maskoliai ant Padaugavio arba Lietuvos ginklą keltų, tūm metu abeji isz vieno ginsis ir nei vieni be antrų nei paliaubų, nei pakajaus nedarys. Dėl rubežiaus pazenklinimo tarp Lietuvos ir Padaugavio paskyvė 1 dieną Rugsėjo 1558 paupėje Lunido, kur buvo rubežiaus kersztai sukilę, pasiėmė abeji savo kamisorius atleisti. Tūs artikolus mistras pats ir jo brostviai kalavijonys prisiekė ant Evangelijos, ir tūjaus rasztūs apzymėją vieni antriems iszdavė.

Atlikęs Augustas nū karės Padaugavio iszleido tris siuntinius, Tiszky urėdą Paletijos, marczelgą Paszuszvį ir Lietuvos rasztininką Ayką pakajaus sandarauti į Maskvą, ir taip visose pusėse atvangai tvylant Augustas grįžo isz abazo į Lenkus.

1558. Tūm tarpu Ivanas su visa savo galybę, kurią iki sziol buvo ant Tautorių ir Žuvėdų sutelkęs staiga užpūlė Padaugavį. Ivanas krupavo idant Augustas pirm jo tą krasztą neužimtų: kaipogi apie naujas sandaras kalavijonų su Lietuviais buvo jau jutęs. Todrin 120,000 karėjų atvedė į Padaugavį priesz vokiecius kuriems tūjaus Pelino ir Tarapato pilis užėmė. Pelinė pats mistras kliuvo į nagą Maskoliams, kurie iszdrevėję turtingą Tarapatą ir vyskupą jo kaipo valdoną su kitų kuningų didūmėnė į vergus iszvarė. Kad tai Augustas iszgirdo, liepė tūjaus savo siuntiniams Maskvoje esantiems apie Padaugavį su Ivanu pasikalbėti. Bet Ivanas savo laima pasiputęs nieko nenorėjo klausyti apie Padaugavį, neigi apie pakajū su Lietuviais. Kad Lietuvų siuntiniai Smolensko ir Severijos vėl reikalavo nū Maskolių, gavo aiskų atsakymą: „jū vieszpatis neleidziąs nei minavoti apie grāzinimą užimtujų krasztų. Pakajaus jie kitaip negal viltis kaip kad likusius Gudų dalykus Lietuviai ir Lenkai jiems atidūs. Jei siuntiniai ant to nesutinka, todėl netur ko bekaulytis, kaipogi jū vieszpatis paliaubų neilgins. Augustas netur nei jokio lycziaus į Padaugavį kisztis, gyventojai jo yra Ivano muzikai, kurie nairosi jam dūklę dūti, kurie dabar bažnyczias drevėjo, szventenybes maitojo ir tūmi taip jū carą įpykinę, jog jis pakajaus niekaip nedūs neigi nei vieną netaupys, lyg jis vertai jūs nukariaus“. Ir taip sugrįžo Lietuvos siuntiniai nieko nepėszę isz Maskvos. Paskui jū atėjo Maskolių siuntinys, kursai kito nei jokio įsakymo neturėjo, kaip tiktai skustis apie nutikusias notis parubežyje. Tasai buvo innu lycziumi Ivano, kursai gromatoje Augustui norėjo pasididžiūti savo mylimu titulu caro vadindamasis toje paczioje gromatoje jau valdonu Padaugavio. Augustas atsakė ant skundimosi didesniais dar skundais ir savo atsakyme užgynė vadinti jį Maskolių caru ir valdonu Padaugavio. Ir taip dar per 24 metus vienoms siuntinėms ir pailgintomis paliaubomis tęsėsi. Ant galo dėl Padaugavio isztiko į aiskią karę su Ivanu.

1559. Gotarda Ketler, naujasis mistras Padaugavio numanė, jog Maskoliai savo pernykszczia laima pasiputę ir szj metą dar kariaus. Paskelba jau sklido, jog arci-vyskupą Rygos lygus likimas laukias, koksai sutiko vyskupą Tarapato. Jausdamas savę silpnu su tokiu neprieteliumi grumtis, nuėjęs pas Augustą į Krokavą lugojo jo talkos pagal Pasvajaus sandarų suspaustam Padaugaviui. Augustas pirma tyrinėjo ką Lenkai apie tai sakys? Bet matydamas jūs nairantės ir nenorinczius kisztis į Padaugavio reikalus, dziugindamas tūm tarpu mistrą dideis žadais nusiuntė jį su tais reikalais į Lietuvą. Czia Augustas užsakė sueimą į Vilnių kur ir pats atskubėjo, idant

stipriaus galėtu skatinti Lietuvos lūmas sandaras Pasvajaus užganūti.

Tas sueimas buvo didei gausus. Visu pirmu Augustas norėdamas didūmėnei pasigerinti zadėjo jis ir davė dideles pataikas ir jos lecybas naujais rasztais patvirtino, senieji įstatymai, kurie buvo didei sunkus arba neteisingi, kitus teisingesnius ir lengvesnius įstatė. Taip pasigerinęs ėmė jis telkti į talką Padaugaviams. Tas buvo didei naudingų ir reikalingų Lietuviams: kaipogi kad Maskoliai nuveikią Padaugavį artinsis pas Lietuvius, ir dar paojesniais jiems rasis, bet tas buvo didei sunkiu daigtu, jog ukės lobis buvo su visu tuszczias. Vienok be nairymosi visi sutiko Padaugavį glemžti ir su tūm krasztu susinerti taip, kaip butu naudingesniai Lietuvos ukei.

Pats mistras su kita didūmėne savo zokono pribuvo tame sueime, kursai patarimu Mikalojaus Raudvylio Lietuvos žymėjo ant to suderėjo: kalavijonų brostva grāzina butinai visą krasztą Lietuviams, kursai yra tarp Drujos abiejose pusėse Daugavos su apygardomis Aszerodės, su pilimis Bausku, Rezica, Lucinu arba Lužu, Dinaburgu arba Daugavos pilia ir Zelburgu arba Salone su prideranciomis zemėmis, jau dėl parodymo geros szirdies Lietuviams, jau dėl vado už karės kasztus kuriūs Lietuviai turės kariaudami. Kad sunertomis savo kariaunomis nubaigs karę ir pakajų įgis, tūm kartu kalavijonys užmokeją Lietuviams 600,000 Lietuvos ilgujų grāzių, galės minavotus krasztus sav iszvadūti. Tūm tarpu d. Lietuvos kuningaiksztis įdės į tūs krasztus savo vyresnybę, kuri tenai rėdys pagal jų įstatymų, kiekvieną laikys prie savo lecybų, įstatymų ir tikybos nepersekios ir nei vieno neteisingomis rinkliavomis neslogins. D. Lietuvos kuningaiksztis ir Lietuvos lūma tur visą Padaugavį ir kalavijonų brostą savo kasztu ir savo kariauna ginti ir glemžti. Lietuvos karvaidos ir etmonai tur su Padaugavio kariauna susinėrę isz vieno kariauti ir saugotis idant kariauna traukdama ar abaze stovėdama gyventojų nenovytu ir nesunkintu. Jei abeji su ginklu neprieteliams ką atimtu, tas tam liks kurio pirma buvo buvęs, bet jei tas įgavimas butu pirmu Maskoliams priderėjęs, tūm kartu kalavijonys dalysis su Lietuviais pusiau. Ant galo lyg nepasibaigus metams Augustas tur užkariautų žemių ir kalinių per savo siuntinius nū Maskolių cāro sugrāzinimą ir iszkadų užganavimą reikalauti ir nū tolesnio kariaavimo Padaugavio drausti ir griesti, jei tas nieko negelbėtu, karę jam tur apreikszi. Tais sanlygas mistras kalavijonų Ketleris su savo didūmėne akivaizdoje d. Lietuvos kuningaicszcio, rasztininko ir kanauninko Vilniaus Narkaus ir urėdo Markuczių Naruszio 31 dieną Rugsėjo prisiekė. Dabar Augustas ėmė szirdingai rupintis paszalpa Padaugavio, kaipogi tūjaus įsakė Bo-reikiui (Kodkevycziui) ir Zenavycziui Padaugavio pilis užimti ir tenai stipres Lietuvos įgules įdėti.

Į Maskvą taipat siuntinį iszleido, kursai akivaizdoje turėjo užganavimo iszkadų reikalauti, o slaptu ne vardan Augusto, bet urėdo Vilniaus Mikalojaus Raudvyliaus Maskolių bajorus kaip įmanus perkalbėti, jog tai staigia kare sandaros ir viltis pakajaus nepragaiszo. Bajorai siuntiniui atsakė: Jų vieszpats nieko pikto d. Lietuvos kuningaicszcziui iki sziol nevien buvo daręs, bet dar daryti neketėjęs. Bet nū kyszimosi Lietuvos d. kuningaicszcziui į Padaugavio reikalus jis tur priesz jį ginklą kelti.

Augustas nujautęs tokį Maskolių sintėjimą nuleido tenai Valadką didei stangų vyrą. Tas kalbėjo aiszkiai bylei akivaizdoje bajorų tais zodžiais: „Padaugavis, mistras kalavijonų ir jo lūma savnoriai susinėrė su Lietuviais ir gera valia Augusto vyresnybę ant savęs iszpažino ir jam pasidavė, todrin jis, siuntinys, lugoja Ivano idant paliauboms tarp Maskolių ir Lietuvių esant, nū karės Padaugavio su visu liautusi: kaipogi Lietuvos d. kuningaiksztis pasiėmė sandaromis Padaugavį kaipogi ir jie Lietuvą visa savo gale ginti ir globti“. Tūm pācziu laiku Raudvylius su Valavycziū Lietuvos dūmos prezesu raszė Maskolių bajorams gromatą tais zodžiais: „Kaipogi musų d. kuningaiksztis su Maskoliais dar karės nepradėjo, taip ir nenor kariauti pradėti, bet Lietuvos tauta yra tam didei prieszinga, ir pyksta, jog Augustas szen ten siuntinius ir gromatas laidydamas, trunka nū karės, gaiszdamas abejotina vilezia pakajaus: kaipogi lūma akivaizdoje jau apsireiszkusi nū jo skiestis jei jis vėlinsis su kare, kurią jis pagal sandarų su visa gale Lietuvos tur Padaugavį ginti. Tuli tiktai ukės vyrai ramina didūmėnę idant dar ginklo nekeltu priesz Ivaną, bent lyg siuntiniams į Maskvą sukeliaujant. Todrin Maskolių bajorai tur skatinti savo vieszpatį idant atleistu tūm tarpu siuntinį pas Augustą nū iszvingiamos kruvinos karės“. Ant to Maskolių bajorai parodė Valadkai Tarapatos vyskupo gromatą, kurioje jis pasiėmė ir prisiekė nū galvos kiekvieno muziko vieną musztinį Maskoliams mokėti, kaipogi metinę dūklę sakydamas dar, jog nepadoru esą, idant jų vieszpatis leistu siuntinius pas Lietuvos d. kuningaicsztį, kurs rengiasi Ivanui prideranczią zemę atimti, todrin jie aiszkiais Lietuvių neprieteliais apsiskelbia. Ivanas vienok per savo siuntinį pas Augustą nuleistą tą atsakė: „Ivanas stebisi į paskelbą ir negalįs suprasti to ką jam Lietuvos d. kuningaiksztis apskelbė ir tą tiktai sakėsi tezinąs, jog Žuvėdų arba Danų rikis buvo nukariavęs Padaugavį tad jo gyventojai pasidavė į valdžią Maskolių kuningaicszcziui ir jis kitaip negirdėjęs vadinant visus artymiausius vieszpaczius, kaip tenai gyvenanczius vokieczius tiktai kuningus ir lotyniszkos kalbos mokintojus. Jis, Ivanas, buk rengiasis į szventą karę priesz Tautorius per nobaznumą kricszczioniszką, bet ne priesz Lietuvos d. kuningaicsztį: todrin lugoja jis szirdingai, idant jis kakintusi tiktai tomis zemėmis kurios yra paliaubose minavotos, o nū Padaugavio liautusi ir savo įgules isz jo pilių iszkeltu ir nedarytu lycziaus karės“.

Ivanas pats grusdamasis į Padaugavį, idant d. Lietuvos kuningaicsztį kitu dar pragumu nū Padaugavio nugriestu, atleido antrą siuntinį apsimetęs pirszi sav jo sesers į žmonas, kaipogi paties pirmoji žmona Anastazija buvo mirusį. Augustas paskyrė ukvaizdzius Stanislovą Pacių skominą ir Petkų tauryną, idant tame reikale su siuntiniais pasibylotu, kurie ant to sutarė, idant abi pusės siuntinius su iszkilme į parubežį nuleistu tą reikalą nubaigti.

(Toliau bus).

